

O, düz 53 il milli kinomuzda çalışdı. Kinematografiyamızın inkişafa üçün əlindən gələni əsirmədi. Müxtəlif illərdə kinostudiyada istehsal olunmuş "Kəndlilər", "Arşın mal alan" (1945), "Doğma xalqımıza", "Uzaq sahillərdə", "O qızı tapın", "Səhər", "Romeo mənim qonşumdur", "Xəzər neftçiləri haqqında dastan", "Dənizi fəth edənlər" və s. film-

sələrə uyğunlaşdırmaq üçün ciddi axtarışlar aparır, görmədiyi və eşitmədiyi şeylərin səsinə kinolentində tarixi dəqiqliklə canlandırmaqdan ötrü əsl tədqiqatçıya çevrilir.

Ağahüseyn Əşrəf oğlu Kərimov 1909-cu ilin yanvarın 1-də dünyaya göz açmış, gənclik illərində Əczaçılıq Texnikumunu bitirib aptekdə işləmişdir.

mişdı. Səs operatoru həmin dövrü belə xatırlayırdı: "30-cu illərin ikinci yarısında Azərbaycan kinosunda bir canlanma əmələ gəlmişdi. Bu, ilk növbədə kinoya səs gəlməsi ilə əlaqədar idi. Lakin o zaman bizim qarşımızda bir sıra çətinliklər dururdu. Bu çətinliklərin ən başlıcası kinostudiya binasında tammetrajlı bədii filmlərin istehsalı üçün şəraitin olmaması idi. Kinostudiya lazımı texniki avadanlıqla təchiz edilməmişdi. Milli kadrların hazırlanmasına böyük ehtiyac var idi. Kinostudiyanın rəhbərliyi, hətta respublikanın o vaxtkı başçısı Moskvadakı kino rəhbərlərinə nə qədər məktublar yazsa da, elə bir əhəmiyyətli dəyişiklik olmurdu.

Bununla belə, biz həvəslə işləyirdik. K.Əmirov kinostudiyanın texnika ilə təchiz olunması üçün bütün qüvvəsini sərf edirdi. Sonralar onun təşəbbüsü və yaxından iştirakı ilə yeni-yeni avadanlıqlar alınıb kinostudiyada qurulurdu. Səs yazmaq üçün mikrofonlar, aparatlar, pult indikindən tamamilə fərqlənirdi, həcme çox böyük idi. belə avadanlıqla işləmək də çətinlik törədir. Buna baxmayaraq, çətinlik meydançasında iş prosesində sinxron yazılış gedirdi. Çalışırıd ki, ətraf səslər, metronun taqqılması yazılışa düşməsin. Ona görə də aparatın üstünü qalın örtüklə bağlamalı

Ağahüseyn müəllimlə Zeynəb xanım bax beləcə əl-ələ verib əlli ilə yaxın bir yerdə ömür sürdülər, xoş günlərində də, çətin günlərində də başqalarına nümunə oldular.

A.Kərimov ilk dəfə filmə çəkilmək üçün dəvət alanda bundan xəbər tutan Zeynəb xanım təəccübünü gizlətməyib: "Ağahüseyn, doğru deyirsən, yoxsa zərərət edirsən, sən filmə baş rola çəkiləcəksən?"- deyərək ondan soruşmuşdu. Ağahüseyn müəllim də cavabında demişdi: "Zeynəb xanım, sən Həsəni yaxşı tanıyırsan. O, rol bölgüsündə səhv etmir, həm də risk etməyi xoşlayan kinorejissorudur".

Bir dəfə A.Kərimovla kinostudiyada görüşəndə mən də onun aktyorluq fəaliyyətinə mat-məttəl qaldığımı bildirdim. Cavabında o, mənə belə dedi: "Əvvəla, mən vaxtilə kinostudiyanın həmkarlar təşkilatının sədri, partiya təşkilatının katibi və istehsalat üzrə direktor müavini vəzifələrində çalışmışam. Heç vaxt da öz peşəmə xəyanət etməmişəm. Aktyorluq məsələsinə gəldikdə isə, bu, rejissor Həsən Seyidbəylinin təşəbbüsüdür. O, mənə "O, qızı tapın" filmində baş rola dəvət edəndə özüm də təəccüb etdim. Ancaq deyilənlərə görə pis alınmayıb".

Bu filmə A.Kərimov quldur dəstəsinin başçısı Emin Şirinov rolunda çəkilməmişdir. Onun yaratdığı surət amansızlığı, qəddarlığı, hiyləgərliyi ilə diqqət cəlb edir. Ağahüseyn müəllimin "O qızı tapın" detektiv filmindəki işi sonradan digər rejissorların da marağına səbəb olmuşdur. O, 1977-ci ildə rejissor Rəsim Ocaqovun "Ad günü" filmində epizodik, rejissor Gülbəniz Əzimzadənin "Qaladan tapılan mücrü" filmində (1982) zərgər, rejissor Eldar Quliyevin "Gümüşgöl əfsanəsi" filmində (1984) xalçaçılıq muzeyinin direktoru, rejissor Vaqif Mustafayevin "Yaramaz" filmində (1988) baba rollarında iştirak etmişdir.

Kinostudiyanın gələcəyi kino və əmək veteranını daim düşündürürdü. O, deyirdi: "Hər bir kinostudiyanın marakasını onun kollektivinin istehsal etdiyi dəyərli, keyfiyyətli filmlər qaldırır. Filmin əsasını isə ssenari təşkil edir. Yaxşı ssenari yaxşı rejissorun əlinə düşdükdə əlbəttə, nəticə də istənilən səviyyədə olur. Hamı birdəfəlik yadda saxlamalıdır ki, zəif filmlər istehsal etməklə biz studiyayı ancaq iflasa uğrada bilərik. Bunun üçün də hər bir kəs öz işini elə qurmaldır ki, görkəmli ədibimiz Cəfər Cəbbarlının adını daşıyan "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında yalnız yüksək bədii səviyyəli kino əsərləri yaradılsın, bu filmlər nəinki ölkəmizdə, həm də dünyanın hər yerində tamaşaçıların rəğbətini qazansın. Mən buna inanıram. Ayrı-ayrı vaxtlarda istehsal olunmuş bir neçə maraqlı film bunu deməyə haqq verir.

Xüsusilə qeyd etmək istəyirəm ki, cavanlarımız seçdikləri peşəyə ürəkdən bağlınsınlar. Hər öz sahəsində var qüvvəsi ilə çalışsın. Onlar kinematografiyanın əsaslarını dərinləndirib öyrənsinlər. Əgər kiminsə ürəyi gördüyü işə yatmırsa, başqa bir işin qulpundan yapışsın. Bunun həm özünə xeyri olar, həm də cəmiyyətimizə.

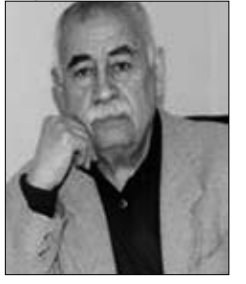
Mən respublika əhəmiyyətli fəxri təqaüdüyəm, həm də Böyük Vətən Müharibəsi iştirakçısıyam. Özümü də gümrah hiss edirəm. Ancaq indi mənim də istirahət vaxtım çatmışdır. Ondan arxayınam ki, kinostudiyamızda layiqli vəzəddici gənclərimiz az deyil".

Ağahüseyn müəllim bu nəsihətamiz sözləri mənə düz 26 il bundan əvvəl, 1989-cu ildə A.M.Şərifzadə adına Aktyorlar Evinə onunla bağlı keçirilən 80 illik yubileyi günü demişdi.

Ötən illər ərzində milli kinematografiyamızda çox şey dəyişmişdir: filmlərimiz nəinki beynəlxalq kinofestivallarda nümayiş etdirilir, həm də bir çox mükafat və diplomlara layiq görülür. Kinostudiyada gənclərin böyük bir dəstəsi çalışır. Onlar dünya şöhrətli "Oskar" mükafatına layiq görülmək üçün cəhdlər də göstərirlər.

Kinomuzu yarananları, onu inkişaf etdirənləri isə biz heç zaman unutmalıyıq. Böyük şairimiz Səməd Vurğunun təbiriylə:

**Ölüm sevinməsin qoy, ömrünü vermirdən bada,
El qədrini canından daha əziz bilənler.
Şirin bir xatirə tək qalacaqdır dünyada,
Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər**

■ Aydın Kazımda, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin dosenti, kino tədqiqatçısı

53 il milli kinomuz üçün çalışan Ağahüseyn Kərimov

ləri titrlərində onun da adına rast gəlik: "Səs operatoru Ağahüseyn Kərimov".

Çox təəssüf ki, bu gözəl insan artıq unudulmuşların sırasındadır. O, 1991-ci ilin mayın 20-də 82 yaşında vəfat etmişdir.

Mən Ağahüseyn müəllimlə 1963-cü ildən, kinoya gəldiyim ilk günlərdən tanış idim. Maraqlı həmsöhbət idi. Bu peşəkər səs operatoru ilə bağlı apardığım qeydləri arxivimdə, A.Kərimova aid 175 nömrəli qovluqda qoruyub saxlayıram. Beləliklə...

Çoxdankı söhbətdir. Moskvada Mərkəzi Sənədli Filmlər Studiyasında "Xəzər neftçiləri haqqında dastan" bədii-sənədli filminə baxış keçirilirdi. Baxışdan sonra Bədii Şuranın üzvləri və filmi görmüş tamaşaçılar yaradıcı kollektivi təbrik etdilər. Həmin axşam filmin səs operatoru Ağahüseyn Kərimovun ünvanına xoş sözlər çox deyildi.

A.Kərimovun dediklərindən: "Filmin çəkilişi Neft daşlarında qurtarıqdan sonra onun montaj edilməsi və səsləndirilməsi ilə Moskvada məşğul olduq. Hələ film çəkilən zaman mən sinxron yazılışdan əlavə neftçilərin iş prosesində yaranan müxtəlif səsləri də lentə köçürürdüm. Ehtiyat üçün yazdığım bu səslər Moskvada filmi səsləndirərkən mənim işimi olduqca yüngülləşdirdi

Filmin rejissor ssenarisində səs tərtibatı qısa qeydlərlə yazılır. Həmin qeydlər əsasında filmin səs əlaqələrini düzgün əks etdirmək üçün operator xeyli orijinal ideyalar gətirməlidir.

Bəziləri səs operatoruna ikinci dərəcəli sima kimi baxırlar. Hətta mətbuatda filmlərə həsr olunmuş resenziyalarda səs operatorunun adı belə yazılmaz. Halbuki səs operatoru istər nitqi, musiqini, istərsə də başqa səsləri hadi-

Günlərin birində Ağahüseyn yoldaşlarından Kərim Əmirov və Əziz Şeyxovla sözü bir yerə qoyub Leninqrad Kino Mühəndisleri İnstitutuna daxil olmağı qərara alır. Ancaq iş elə gətirir ki, yoldaşları Leninqrada gedir, Ağahüseyn isə Tbilisiyə - Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna. Dostlar kino mühəndisi, Ağahüseyn entomoloq ixtisasına yiyələnirlər.

Kərim "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında artıq baş mühəndis işləyirdi. Bir gün onunla görüşərkən Ağahüseyni studiyaya dəvət edir. Beləliklə də, Ağahüseyn kinostudiyada çəkilişinə hazırlıq görülən "Bakılılar" tarixi-inqilabi filmində səs operatoru assistenti vəzifəsinə qəbul olunur.

A.Kərimov bu sahədə ilk təcrübəni məhz "Bakılılar" filmində keçir. Həmin filmə iki səs operatoru çalışırdı: İ.Ozerski və P.Pavlov. O, ölkənin ən yaxşı səs operatorlarından olan P.Pavlovun assistenti idi. Həmin filmə işlədiyi qısa müddət ərzində təcrübəli səs operatoru gənc həmkarına çox şey öyrədə bilir.

Bunun ardınca, 1939-cu ildə "Kəndlilər" tarixi-inqilabi filmi istehsalat buraxılında mərhum rejissor Səməd Mərdanov Ağahüseyni öz çəkiliş qrupuna dəvət edir.

Kinostudiyada yarım əsr ərzində A.Kərimov kimlərlə işləmişdir? O, Səməd Mərdanov, Viktor Turin, Lətif Səfərov, Rza Təhmasib, Nikolay Leşşenko, Aleksandr Zarxi, İosif Xeyfis, Roman Karmen, Hüseyn Seyidzadə, Ağarza Quliyev, Həsən Seyidbəyli, Sergey Yutkeviç kimi görkəmli rejissorlarla əməkdaşlıq etmiş, məşhur aktyorlardan Mirzəəğa Əliyev, Ələsgər Ələkbərov, Nikolay Oxlonkov və Nikolay Kryuçkovla yaxın dost olmuşdur.

Azərbaycanda kinoya səsin gəlməsi ilə bağlı ortaya bir sıra çətinliklər çıx-